

Analiza zasobów środowiskowych terenu budowy biokompostowni na działce nr ewid. 31/5 obręb Żydowo, gmina Czerniejewo

Szymon Fritzkowski

Celem opracowania było wykazanie jakie chronione gatunki herpetofauny występują na terenie przeznaczonym pod budowę biokompostowni na działce nr ewid. 31/5 obręb Żydowo, gmina Czerniejewo, a także wskazanie potencjalnych konfliktów na linii: inwestycja - środowisko, które mogą pojawić się w wyniku tej budowy. Ze względu na możliwość migracji różnych gatunków zwierząt na działki sąsiednie oraz z terenu tych działek, kontrolą objęto również obszar w odległości do 150 m od granic analizowanej działki. Prace inwentaryzacyjne prowadzono przez 4 dni w okresie 31.03-14.05.2022 r. uwzględniając również kontrole nocną.

1. Charakterystyka fizjograficzna działki 31/5 wraz z buforem

Większą część działki stanowią zabudowania przemysłowe, zakład karny, złomowisko samochodowe oraz skład kruszyw budowlanych.

Ok. 0,5 ha stanowi teren pokryty pojedynczymi drzewami i krzewami, pozostała część działki jest miejscowo porośnięta przez roślinność ruderalną. Należy zaznaczyć, że największe skupiska drzew i krzewów znajdują się na innych działkach, które leżą ponad 100 m na wschód od granicy inwestycji.
(Ryc. nr 1)

2. Stosunki wodne

W granicy analizowanej działki nie stwierdzono żadnych stałych zbiorników wodnych ani zastoisk okresowych. Jedyne stałe zbiorniki wodne, które znaleziono na badanym terenie, znajdują się na działce nr 8 sąsiadującej od zachodu z działką 31/5. Zbiorniki te zostały oznaczone symbolami Z1 oraz Z2.

Zbiornik Z1, pow. 1400 m²

Jest to typowy zbiornik powyrobiskowy, pochodzenia antropogenicznego. Zbiornik o stosunkowo łagodnym brzegu, z liczną roślinnością wodną oraz szuwarem stanowiącym ok 20 % pow. lustra wody. Aktualnie zbiornik wykorzystywany jest przez właściciela do amatorskiej hodowli ryb.

Zbiornik Z2, pow. 507m²

Jest to typowy zbiornik powyrobiskowy, pochodzenia antropogenicznego. Zbiornik o stosunkowo łagodnym brzegu, z liczną roślinnością wodną oraz szuwarem stanowiącym ok 10 % pow. lustra wody. Aktualnie wykorzystywany jest przez właściciela do amatorskiej hodowli ryb. Teren wokół zbiornika porastają liczne drzewa i krzewy, które stanowią miejsce żerowania oraz zimowego spoczynku dla płazów i innych małych zwierząt.

Oprócz obiektów Z1 i Z2 w granicy buforu odnotowano 4 zbiorniki okresowe, które - przynajmniej teoretycznie - w niektóre lata, gdy jest wysoki poziom wody, mogą pełnić funkcje miejsc rozrodu płazów. Zbiorniki oznaczono symbolami Z30, Z40, Z50, Z6.

3. Waloryzacja fizjograficzna działki 31/5 wraz z buforem 150 m

Teren przedmiotowej działki pod względem przyrodniczym jest mało urozmaicony i mało atrakcyjny dla płazów. Działka od strony zachodniej zabudowana jest budynkami zakładu karnego, natomiast od strony wschodniej działka graniczy z linią kolejową (50 m) oraz drogą asfaltową (230m).

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż działka 31/5 oraz działki bezpośrednio do niej przylegające

tj. działki o nr ewid 32/1, 32/3, 31/2, 31/3 oraz 32/6 otoczone są w większej części betonowym ogrodzeniem.

Największą wartość analizowanego buforu pod względem przyrodniczym mają 2 elementy: krzewy i zadrzewienia rosnące na działce stanowiące sumarycznie ok 0,5 ha oraz zbiorniki Z1 i Z2 położone na pobliskiej działce nr 8, z uwagi na fakt utrzymującej się w nich przez cały rok wody.

4. Inwentaryzacja przyrodnicza - herpetofauna

Na terenie objętym inwentaryzacją (tj. teren inwestycji + 150 m buforu) stwierdzono występowanie 7 chronionych gatunków kręgowców reprezentujących herpetofaunę (Tab. 1).

Najliczniej notowano płazy z grupy żab zielonych: żaba wodna - (po rozrodzie nadal żyje w wodzie) oraz mniej liczne żaby moczarowe i żaby trawne (z grupy żab brunatnych, po rozrodzie żyją na lądzie).

Graficzne rozmieszczenie poszczególnych gatunków przedstawia (Ryc. nr 2)

Tabela 1. Lista gatunków chronionych zwierząt występujących na działce 31/5 i w badanym buforze oraz status ich ochrony

Gatunek	Ochrona gatunkowa	Dyrektywa Siedliskowa (DS) lub Ptasia (DP) oraz nr załącznika
PŁAZY 1. ropucha zielona <i>Bufotes viridis</i> 2. rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i> 3. żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i> 4. żaba trawna <i>Rana temporaria</i> 5. żaba wodna <i>Pelophylax esculentus</i>	częściowa ściśła ściśła częściowa częściowa	DS IV DS IV DS IV DS V DS V
GADY 6. jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i> 7. zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i> 8. padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	częściowa częściowa częściowa	DS IV DS IV -

Dyrektywa Siedliskowa Unii Europejskiej:

- załącznik II - gatunki pod szczególną ochroną, których utrzymanie wymaga ochrony właściwych im siedlisk i wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony,
- załącznik IV - gatunki wymagające ochrony ścisłej,
- załącznik V - gatunki, dla których należy określić zasady pozyskania i odławiania.

Za stałych mieszkańców tego terenu można również uznać zaskrońca zwyczajnego oraz jaszczurkę zwinkę. Zaskrońca obserwowano w pobliżu zbiorników Z1 i Z2 Z1, a nieliczne zwinki zlokalizowano w południowej części działki 31/5 oraz w okolicy obiektów Z3P i Z4P.

Inne gatunki

Na działce 31/5 oraz poza jej wschodnią granicą aż do granicy buforu, pomimo częściowego ogrodzenia terenu obserwowano liczne osobniki sarny *Capreolus capreolus*. Na analizowanym terenie stwierdzono również norę lisa *Vulpes vulpes*, oraz jeża zachodniego *Erinaceus europaeus*. Po wschodniej stronie buforu znaleziono również martwego osobnika z gatunku padalec zwyczajny *Anguis fragilis*.

5. Działania minimalizujące wpływ inwestycji na środowisko

Inwentaryzacja wykazała, że teren działki przeznaczonej pod inwestycję nie jest szczególnie atrakcyjnym siedliskiem dla płazów, a najciekawsze obserwacje zlokalizowane były przy zachodniej granicy buforu (150m od granicy działki). Podczas prac terenowych nie odnotowano śmiertelności płazów na drogach w pobliżu planowanej inwestycji. Należy jednak założyć, że zasięg ich migracji z i do pobliskich zbiorników może zachodzić na przedmiotową działkę pomimo licznych antropogenicznych barier migracyjnych tj. np. betonowego ogrodzenia, progów betonowych oraz zwartej zabudowy zakładu karnego. Ponadto, teren inwestycji może służyć jako potencjalne miejsce zimowania. Dlatego przy planowaniu działań minimalizujących wpływ inwestycji na faunę szczególną uwagę należy poświęcić właśnie tej grupie zwierząt.

Pod względem planowania inwestycji charakter i lokalizacja działki 31/5 ma plusy i minusy. Bardzo dużym plusem jest fakt, że na terenie działek nie ma zbiorników wodnych, czyli trwałych miejsc rozrodu płazów. Istotnym minusem okazała się jednak lokalizacja tych działek w bezpośrednim sąsiedztwie działki nr ewid. 8, na której znajdują się z 2 stałe zbiorniki wodne Z1 i Z2. Obydwa z całą pewnością są miejscem rozrodu płazów zamieszkujących znacznie większy obszar.

Na czym polega problem inwestora, jeżeli obydwa zbiorniki leżą poza granicami działek, na których planowana jest inwestycja.

Problem ten można dostrzec analizując rozmieszczenie potencjalnych siedlisk płazów żyjących

na działkach 8, 16/1, 17/1 oraz działkach po wschodniej stronie inwestycji tj. np. dz. nr ewid. 525/4. Wniosek jest tylko jeden: prawie wszystkie płazy z tego terenu w okresie rozrodu powinny wędrować do Z1 i Z2. Niestety, wiele z nich w czasie swoich migracji musi przejść przez działkę 31/5.

Dlatego teren przedmiotowej inwestycji wczesną wiosną należy ogrodzić tymczasowym ogrodzeniem bez systemu pułapek łownych. W przeciwieństwie do ogrodzenia całej inwestycji, ogrodzenie to musi być szczelne – wkopane w grunt. Ogrodzenia tymczasowe wykonane z geotkaniny stosowane do zabezpieczania placów budowy stanowią optymalną (pod względem skuteczności i kosztów) metodę ochrony płazów i gadów na etapie realizacji inwestycji min. drogowych. Ich funkcja polega na zatrzymaniu wędrujących zwierząt i zmianie kierunku ich ruchu.

Szczegółowe, praktyczne informacje na temat budowy ogrodzeń, biologii i ekologii płazów oraz metod ich czynnej ochrony w czasie budowy dróg zawiera „Poradnik ochrony płazów. Ochrona dziko żyjących zwierząt w projektowaniu inwestycji drogowych. Problemy i dobre praktyki” (Kurek, Rybacki i Sołtysiak 2011). Książka ta jest dostępna bezpłatnie w wersji elektronicznej (plik PDF) : <https://pracownia.org.pl/upload/filemanager/Korytarze/Publikacje/Poradnik-ochrony-plazow-Kurek-Rybacki-Soltysiak-2011.pdf>.

Należy pamiętać o podstawowych korzyściach i zasadach związanych z budową ogrodzeń tymczasowych:

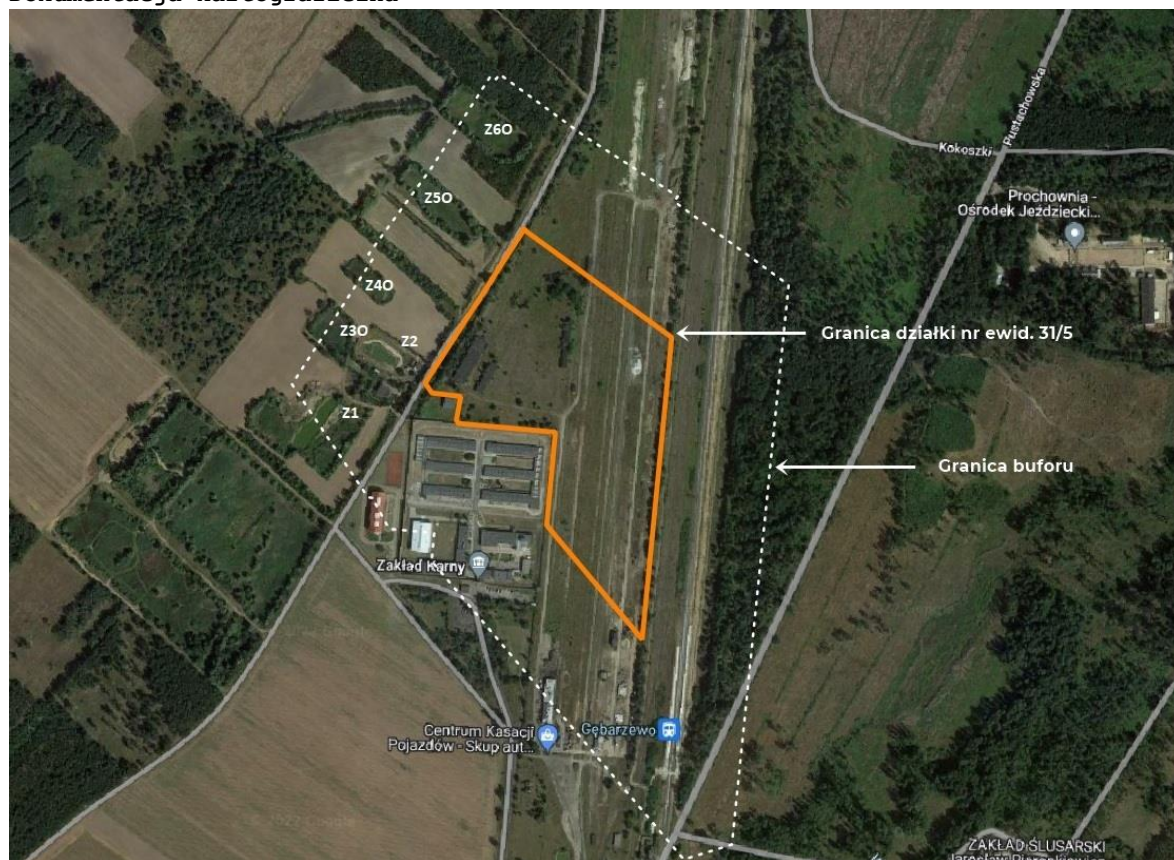
- zastosowanie tych ogrodzeń umożliwi prace w okresie lęgowym płazów (inwestor w tym przypadku nie ingeruje w miejsca ich rozrodu, tylko szlaki migracji)

- ogrodzenie pasa inwestycji musi nastąpić przed rozpoczęciem migracji wiosennych przez płazy (najlepiej po ustąpieniu mrozów),

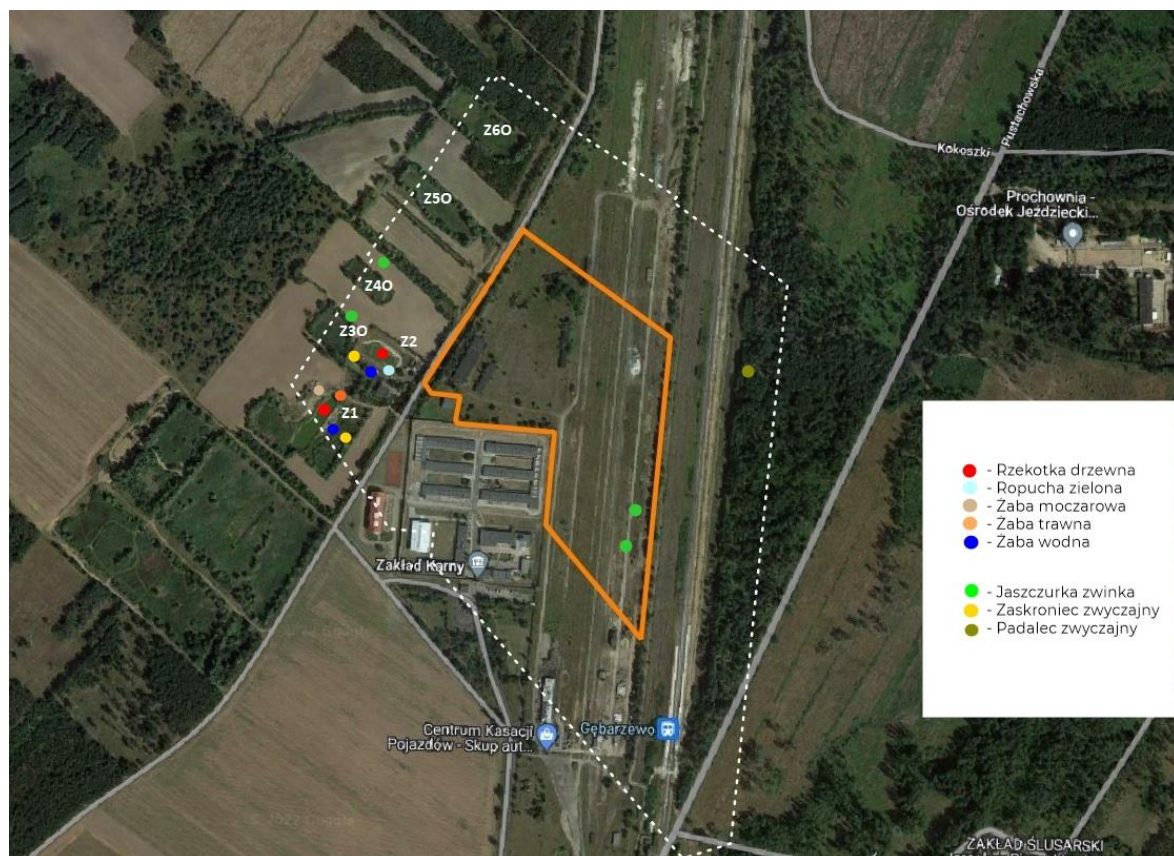
- konieczna jest kontrola samego terenu budowy – nadzór herpetologiczny podczas prac

ziemnych pod kątem występowania zimujących płazów i gadów, a ewentualne interwencyjne odłowy tych zwierząt z obszaru budowy należy przeprowadzać przez cały sezon ich aktywności lub do czasu ustania migracji.

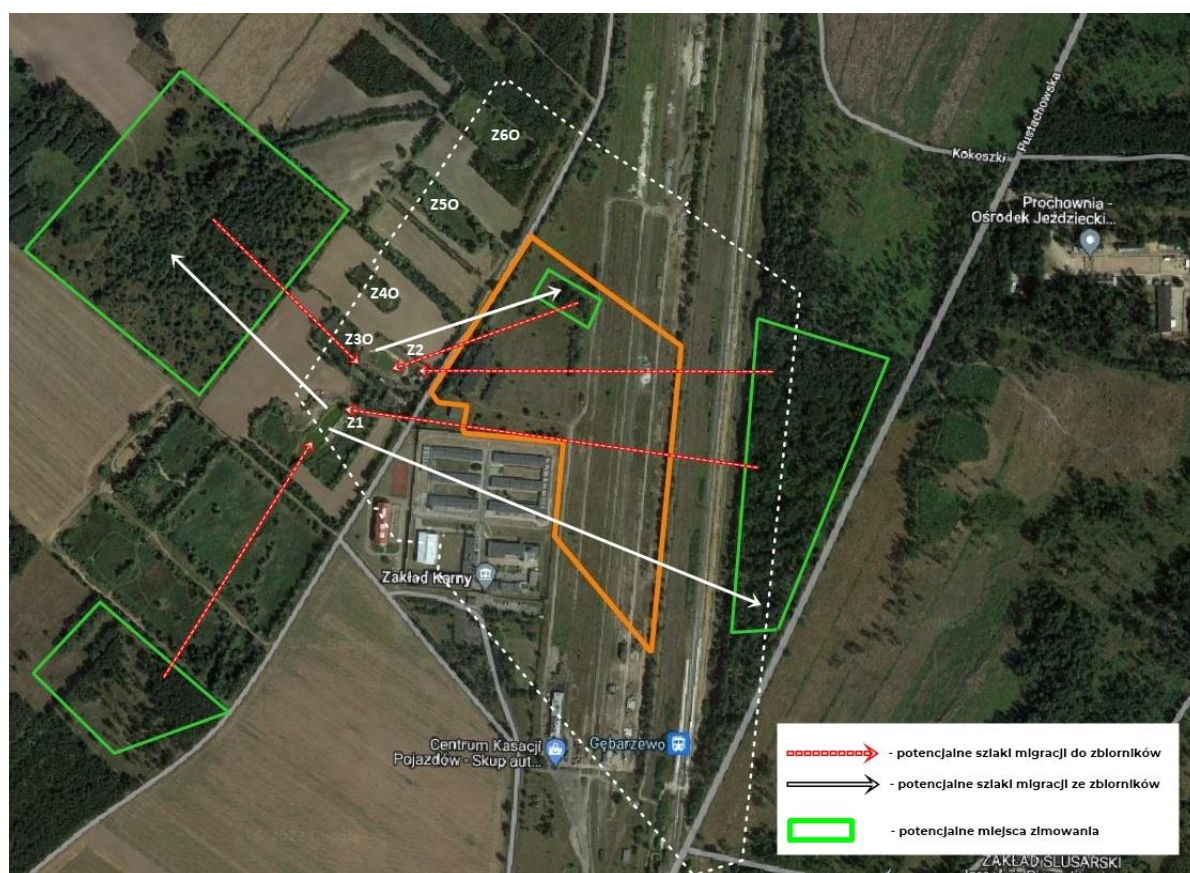
Dokumentacja kartograficzna

Ryc. 1. Najbliższe otoczenie terenu planowanej inwestycji

Ryc. 2. Wyniki inwentaryzacji herpetofauny na badanym obszarze .

Ryc. 3. Potencjalne szlaki migracji płazów.

Dokumentacja fotograficzna

Fot. 1: Zbiornik Z 1

Fot. 2: Zbiornik Z 2

Fot. 3: Żaba wodna (*Pelophylax esculentus*) w zbiorniku Z1

Fot. 4: Widok na zachodnią stronę działki 31/5 - obszar stanowisk ruderalnych

Fot

. 6 : Martwy padalec zwyczajny we wschodniej części badanego buforu.

Fot. 5: Teren leśny przylegający od strony wschodniej do torów kolejowych poza granicą działki 31/

Fot. 7: Centralna część działki 31/5 (nieliczne zakrzaczenia oraz składowisko opon w tle)

